

Наше Слowo

УКРАЇНСЬКИЙ
ТИЖНЕВИК
TYGODNIK
UKRAIŃSKI
UKRAINIAN
WEEKLY

Рік LXXIX № 35 (3498) Варшава, 1 вересня 2024 року, Ціна / Cena 5 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254

Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

Фото Павла Лози

Столиця Польщі святкувала Незалежність України. с. 2

Розмова з маршалком
Вармінсько-Мазурського воєводства. с. 8

Ювілей «Сьпіванки» з Мокрого. с. 10

ISSN 027-8254

Павло ЛОЗА

Фото автора статті

Столиця Польщі святкувала Незалежність України

Вшанування українських воїнів, подяки полякам, вручення нагород «Stand With Ukraine Awards», концерти. Так виглядало святкування Дня Незалежності України на Замковій площі у Варшаві, яке, за оцінкою організаторів, зібрало понад 30 тисяч людей. Захід відбувся з ініціативи двох організацій – «Євромайдан-Варшава» та фундації «Stand With Ukraine», а партнером було Об'єднання українців у Польщі.

Учасники святкувань на Замковій площі з нагоди 33-ї річниці Дня Незалежності, 24 серпня, тримаючи великий український прапор, заспівали гімни України та Польщі.

Виступили також українські військові та записали коротке відео для присутніх на події у польській столиці. Хвилиною мовчання було вшановано пам'ять жертв війни та загиблих Героїв України, а їхні зображення висвітлювали на екрані.

– Це сота частина фотографій загиблих. Статистика показує, що сьогодні 7 з 10 українців внаслідок війни втратили рідного, – сказала зі сцени Наталя Панченко,

Мирослав Скірка, Євген Клімакін та Наталя Панченко

лідерка «Євромайдан-Варшава». Вона попросила людей, які втратили у війні близьку людину, підняти руки.

Люди не просто зробили це. Вони мали з собою картки з іменами вбитих українців й тих, хто зараз перебуває в російському полоні.

Під час святкування вдруге відбулася церемонія нагородження «Stand With Ukraine Awards». Так громадянське суспільство України відзначає поляків, які підтримують Україну та українців під час війни. Статуетки з уламками російської ракети були передані відомим діячам зі світу культури, бізнесу та ЗМІ в Польщі й за кордоном.

Серед цьогорічних лауреатів були польська юристка та громадська активістка Йоланта Квасневська, письменник Щепан Твардох, кінорежисерка Ельвіра Невера, волонтер Матеуш «Ексен» Водзінський та журналістка Моніка Андрушевська, яка не змогла приїхати до Варшави. Пізніше, через кілька годин, стало відомо, що журналістка отримала поранення внаслідок російського обстрілу в Краматорську.

«Це моя перша особиста кров, пролита за Україну, – на День Незалежності. Після 10 років війни», – написала Моніка Андрушевська на своїй фейсбук-сторінці, зазначив-

ши, що сьогодні постраждати можна будь-де в Україні, куди росіяни вирішать завдати ракетного удару.

«Я подбаю про порізи, це дрібниці. Поправлю татуювання. Я витягну скло з волосся і руки. Машина – складно, вікна нові ставитимуть, але все-таки не вперше. І я продовжу допомагати ЗСУ», – додала у своєму дописі журналістка.

Нагороду посмертно присуджено також бізнесмену та меценату Єжи Кшановському. Статуетку отримала Марія Кшановська, його вдова.

Під час вручення нагород виступила і присутня на події мистецтвознавиця та наукова співробітниця Горлівського художнього музею Олена Пех, яка в полоні російських окупантів перебувала майже шість років.

– Ця війна розтрощила вщент мою родину. Ця війна забрала друзів і розлучила мене з моєю дитиною на шість років. Мене засудили у 2018-му на 13 років за любов до України. Але я витримала. Торттури, побиття, торгівля людьми, мародерство, сексуальне насильство – це все, що вони (росіяни – прим. ред.) вміють, – говорила Олена Пех, яка сьогодні не може ходити без палиці.

Під час святкувань запрошені гості та кількадесят тисяч присутніх скандували не лише гасла з подякою ЗСУ за захист та Польщі за підтримку. Лунали й закликали до військової допомоги Україні або про її вступ до НАТО.

– На жаль, ми живемо в часи, коли лише зброєю можна досягти миру, – сказала зі сцени лідерка «Євромайдан-Варшава», вказавши на потребу постійного озброєння України з боку її союзників та партнерів. – Бо коли ми матимемо цю зброю, Україна нарешті переможе. І вона нарешті стане членом НАТО. Тому що тільки з Україною НАТО буде сильнішим, – наголосила Наталія Панченко.

Свою чергою Мирослав Скірка, голова ОУП, попросив про те, щоб усі почали зустрічатися не на «день», а на «свято» української незалежності.

– День від свята різниться тим, що свято освячується. А освячується воно жертвою, – зазначив голова Об'єднання, який нагадав, що цього дня, на державне свято України, до Києва поїхав президент Польщі Анджей Дуда. Очільник організації відмітив: дуже важливим є те, що на відзначенні у Варшаві є польські мешканці столиці.

– Ваша присутність підкреслює, що для вас це теж свято. Що ми разом будемо святкувати українську незалежність разом із польською. Тому що ми потрібні одне одному. росія ще довго буде нашою спільною проблемою. Проте війна закінчиться. І це закінчиться, коли ми разом переможемо, – сказав Мирослав Скірка.

Під час святкування 33-ї річниці Дня Незалежності України у Варшаві голос зі сцени також взяли Олена Цибух – тимчасово повірена у справах Посольства України в Польщі, польський політик Марцін Свенціцький та інші.

На святі виступили відомі в Польщі та Україні артисти, як-от кримськотатарська співачка Джамала та польсько-український гурт «DagaDana».

У програмі заходу також звучали читання альманаху «Війна 2022» за участю акторів із Польщі та України.

Відповідно до торішньої традиції в рамках події відбувся збір коштів для фонду «Варшавський хоспіс для дітей». Також організатори збирали гроші на дрони для одного з підрозділів Головного управління розвідки України.

Відзначення у Варшаві відбулися під патронатом мера міста та Посольства України в Польщі. ●

Джамала

Олена Пех та польська кінорежисерка Ельвіра Невєра

Польсько-український гурт «DagaDana»

Письменник Щепан Твардох

«Посиденьки» в домівці в Старгарді

Гурток Об'єднання українців у Польщі в Старгарді запрошує до місцевої домівки (української світлиці) на «посиденьки». Організатори пропонують проводити зустрічі в першу п'ятницю місяця, тобто наступні «посиденьки» мають відбутися 6 вересня з 17:00 до 19:00 години.

Зустрічі планують проводити із залученням учасників. Кожен охочий може підготувати доповідь на цікаву тему або запропонувати організаторам лектора, якого можна запросити.

«Можемо також просто разом сісти за столом, щось смачного поїсти та поспівати», – заохочують до активної участі в зустрічах діячі старгардського гуртка ОУП.

Коментарі зі сценарієм вересневих «посиденьок» можна залишати на фейсбук-сторінці гуртка (Związek Ukraińców w Polsce Koło w Stargardzie).

Адреса домівки у Старгарді: ul. Kopornickiej 16.

З'їзд жіноцтва в Каліші

Вроцлавсько-Кошалінська єпархія Греко-католицької церкви в Польщі запрошує на З'їзд жіноцтва, що відбудеться в місті Каліш 31 серпня.

«Ця подія стане чудовою нагодою для духовного оновлення, спільної молитви та обміну досвідом між жінками, які прагнуть зміцнити свою віру та підтримати розвиток сучасної християнської сім'ї», – читаємо на сайті єпархії.

Окрім літургії, передбачена конференція, під час якої буде розглянуто питання щодо духовного розвитку сучасної сім'ї та обговорено актуальні справи церкви. Передбачена також концертна програма. Більше інформації на сайті єпархії: cerkiew.net.pl.

Концерт Сергія Василюка в Перемишлі

29 серпня в Перемишлі заплановано концерт вокаліста гурту «Тінь Сонця» Сергія Василюка. Подію в Народному домі буде присвячено Дню пам'яті захисників України. На концерті музиканта прозвучать, серед іншого, відомі композиції колективу «Тінь Сонця», автором яких переважно є саме Сергій Василюк. Ця зустріч також має добродійну мету зібрати кошти для України, адже концерт є частиною благодійного туру на підтримку аеророзвідки 130-го батальйону Сил територіальної оборони ЗСУ. Саме в цьому підрозділі служить музикант від початку повномасштабної війни.

«29 серпня, уже повертаючись в Україну, я відвідаю наш рідний Перемишль і зіграю концерт у День пам'яті захисників України до десятої річниці Іловайської трагедії. А потім я повернуся до бойової роботи або поїду грати концерт у місто Суджа», – сказав у відеозверненні на фейсбук-сторінці Сергій Василюк, яке музикант записав із Бахмутського напрямку фронту.

Початок концерту в Народному домі в Перемишлі – о 19:30.

Кампанія вдячності «Найменша підтримка»

З нагоди Дня Незалежності Український інститут запустив інформаційну кампанію, у якій дякує європейцям за підтримку України. Кампанія під назвою «Найменша підтримка» покликана показати мешканцям Європи, що українці бачать та цінують усі вияви підтримки та солідарності з Україною.

«У ці дні, коли наша країна бореться за незалежність та спільне майбутнє в ЄС, ми прагнемо зробити помітними навіть окремі дописи у соцмережах. Комусь вони можуть здатися незначними, але для нас вони мають велике значення», – читаємо на фейсбук-сторінці Українського інституту.

У рамках кампанії напередодні 24 серпня у двадцяти аеропортах, зокрема у Данії, Польщі, Німеччині, Чехії, Словенії, Латвії, на цифрових екранах з'явилися написи англійською мовою «Even the smallest support means a lot to Ukraine» («Навіть найменша підтримка багато означає для України»).

КОМЕНТАР

Степан МІГУС

Фото з Центрального архіву Війська Польського у Варшаві

Роковини «Дива на Віслі» – без згадки про найбільшого союзника

Січовиків отамана Петлюри немов і не було

Польща 104 роки тому змогла захиститися від більшовицької інвазії. То була велика перемога, а не виграний бій. То була війна і велика наша безпеліційна перемога в польсько-совітській війні. Це єдина війна, яку протягом 74 років совітська росія програла. Єдина. Лише Річ Посполита спромоглася здолати совітів і червону армію, що були однією зі сторін війни. Це була велика перемога, яка стала можливою завдяки надзвичайному героїзму й самопожертві польського жовніра, розуму й досвіду командирів та, очевидно, маршалу Юзефові Пілсудському, котрий за це відповідав політично.

Президент РП Анджей Дуда під час варшавського парад у День Війська Польського, що відбувся 15 серпня у 104-ті роковини «Дива на Віслі», ані словом не заікнувся про участь у цій війні найбільшого тоді польського союзника – Армії УНР Симона Петлюри. Зрештою, не він один про це не згадав. Не зробив цього ні прем'єр-міністр Дональд Туск, ні міністр оборони Владислав Косіняк-Каміш. Майже навпроти всіх офіційних осіб, які виступили з промовами, стояла українська військова делегація з державним прапором України. Чи не всі можновладці згадали лише про теперішню війну української держави

У Польщі такі повідомлення можна було побачити в аеропортах у Кракові, Катовицях та Модліні під Варшавою.

Ще одним елементом кампанії «Найменша підтримка» стали англomовні мініатюрні газети – видання кишенькового формату, які відтворюють справжні шпальти газет, на котрих бачимо реальні дописи європейців на підтримку України. Символічні кіоски з такою мініпресою організатори розмістили в закладах українського бізнесу, які через повномасштабне вторгнення росії в Україну були змушені переміститися до Європи, а також – локального бізнесу, представники якого систематично підтримують Україну (фото з Варшави).

На завершення кампанії 24 серпня, під час відзначення Дня Незалежності України в різних європейських містах, розгорнули стрічки-банери з короткими словами подяки від української держави, які українці опублікували раніше у своїх профілях у соцмережах.

Фото з фейсбук-сторінки Українського інституту

Фотовиставка «Око. Дім» у Варшаві

У галереї «Дім» в Українському домі у Варшаві 22 серпня відкрилася фотовиставка «Око. Дім», створена на основі робіт учасників фотографічного майстер-класу, що у серпні відбувся у столиці.

Проект мав на меті показати, чим для його учасників є дім, які почуття, спогади, значення та образи пов'язані з цим місцем. Учасники майстер-класів поділилися своїм досвідом, думками щодо нового місця їхнього проживання, тобто Польщі, та минулого життя в Україні і втрати дому внаслідок війни чи особистих ситуацій. Фотографія стала інструментом для відповіді на ці та інші запитання.

Майстер-класи з учасниками проекту провів Яцек Вайщак – фотограф, етнограф, культурний антрополог, стипендіат Міністерства культури та національної спадщини Польщі.

Зустріч і молитва у Верхраті та на горі Монастир

17 серпня у селі Верхрата на Підкарпатті (Любачівський повіт) на місцевому кладовищі українці вшанували пам'ять похованих тут священників, мешканців Верхрати і довколишніх сіл та вояків підпілля, які загинули в боротьбі за Україну. Під час молитви, яку очолив греко-католицький парох з Ярославля отець Христофор Блажеєвський, присутні молилися теж в пам'ять про жертв акції «Вісла» та війни в Україні.

У зустрічі взяли участь представники української громади з Польщі та делегація з Львівщини, основу якої становили члени суспільно-культурного товариства «Любачівщина» на чолі з головою Богданом Парадовським.

Спільна молитва відбулася теж на горі Монастир недалеко Верхрати біля могили загиблих у 40-х роках членів українського підпілля.

Ще одним з елементів зустрічі у Верхраті була виставка ікон авторства Оксани Лопушинської з Перемишля.

**Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА**

з ординською москвою, підкреслюючи, як Польща активно допомагає Україні, котра воює з нащадками більшовиків. Так само не заїкнулися ні словом про українську участь у битві на Віслі й регіональні можновладці. Промовчали про це, зокрема, вармінсько-мазурський воєвода, представниця маршалка воєводства, мер Ольштина. Подібне можна було спостерігати й в інших регіонах.

Кінь зі збруєю тому, хто знайде в засобах масової інформації матеріали до 104-х роковин, де йдеться про участь українців у війні 1920 року в Польщі. Хоча ні. Виняток може становити Польське радіо (здається – III програма). Саме там у День Війська Польського було сказано: «Армія УНР була найбільшою союзницькою силою Польщі у війні 1920 року. Ігнацій Дашинський, тоді віцепрем'єр, говорив, що позиція українців під час польсько-більшовицької війни є "справжнім доказом дружніх взаємин обох народів, які воювали в ім'я клівів справедливості й свободи"». Польське радіо досить широко розказало про спільного ворога поляків та українців, про оборону Замостя під командуванням генерала Марка Безручка, про український героїзм на лінії Вісли. Це все було вагомим внеском до «Дива на Віслі», тобто

того, що Варшава не впала під більшовицькою навалою. Натомість українські хлопці, а їх щонайменше сотні, які віддали своє життя за вільну Польщу, сплять вічним сном на Православному цвинтарі на варшавській Волі й на кладовищах, розсіяних по околицях столиці. Це їхню пам'ять, хоч короткою згадкою, належало б вшанувати...

Не так сталося нині, а ще складніша доля зустріла українських воїнів тоді, після переможної, значною мірою завдяки січовикам Симона Петлюри, Варшавської битви. Встановлюючи з більшовиками домовленість про припинення вогню, польська сторона зобов'язалася припинити підтримку армії УНР... Українські герої потрапили до польських інтернаційних таборів. Один із приблизно десятка таких таборів у Каліші 1921 року віддавав маршал Юзеф Пілсудський, який пробував попросити вибачення в запроторених там українських офіцерів словами: «Ja was przepraszam. Panowie, ja was bardzo przepraszam, tak nie miało być».

Зараз, коли минуло понад сто років від тих подій, як союзник поставився до січовиків УНР не по-лицарськи, випадало згадати їх хоча б незлим тихим словом, на яке вони без найменших сумнівів заслуговують. ●

Валерія ГУРЖИЙ

Україна відсвяткувала третій День Незалежності в умовах повномасштабної війни

Вже третій рік Україна святкує День Незалежності у стані війни. За цей час все сильно змінилося. Ще у 2021 році на Хрещатику у Києві був великий парад з військовою технікою, військовими, святковим концертом та польотом «Мрії», яку росіяни знищили у перші дні повномасштабного вторгнення.

Вже третій рік на центральних вулицях українських міст на День Незалежності не відбувається масштабних багатолюдних заходів, адже ми воюємо з росією – бажаною ціллю якої є цивільні люди у торговельних центрах, лікарнях та інших багатолюдних локаціях. Та й радіти і танцювати під пісні не дуже хочеться, адже є сотні тисяч українців, які вже дуже багато часу перебувають на лінії фронту та боронять країну, є багато загиблих та таких, хто отримали поранення та стали свідками знищення рідних населених пунктів та вимушеними переселенцями.

Концепція свята та його святкування кардинально змінилися. Це більше не масштабне свято з феєрверками, тепер це день вшанування пам'яті загиблих та усвідомлення того, якою ціною досягається та утримується незалежність.

Святкування у Києві

Напередодні у столиці традиційно підсвітили монумент Батьківщини-Матері кольорами українського прапора. Ця робиться щороку до Дня Незалежності та в День державного прапора, 23 серпня.

Володимир Зеленський та Анджей Дуда.
Фото з фейсбук-сторінки Володимира Зеленського

Батьківщина-Мати. Фото Дениса Казанського

Зранку у Києві відбулися урочистості за участі президента України Володимира Зеленського та запрошених друзів-міжнародних партнерів – президента Польщі Анджея Дуди та прем'єр-міністерки Литви Інґріди Шимоніте. Вони поклали квіти до Стіни пам'яті полеглих захисників. Під час виступу на Софійській площі Володимир Зеленський закликав присутніх вшанувати пам'ять «тих, хто віддав своє життя, щоб Україна змогла жити».

Також під час урочистої промови президент України розповів, що країна успішно випробувала власну нову зброю абсолютно нового класу – далекобійну ракету-дрон «Паляниця». Ним успішно вдарили по ворогу, який був на тимчасово окупованій українській території. Більше деталей щодо нової зброї не повідомили.

Анджей Дуда під час своєї промови наголосив, що День Незалежності України – це, у певному сенсі, свято незалежності усієї Центральної Європи.

«Без незалежності України складно уявити безпечну і незалежну Польщу, Литву чи інші країни нашого регіону. Ми це добре усвідомлюємо, і тому я ще більше радий, що ми сьогодні зібралися тут разом», – сказав Дуда.

Інґріда Шимоніте у це свято побажала Україні віри, стійкості і, найважливіше, перемоги.

«Захищаючи свою землю і державність, ви захищаєте і нас усіх, мою батьківщину – Литву, Європу і весь демократичний світ. Дякую вам», – запевнила Шимоніте.

Також у місті до Дня Незалежності відкрилося декілька виставок – благодійна фотовиставка «Хоробра країна» від Mac Paw Foundation та Ukraïner, які мають на меті зібрати кошти на підтримку військових. Виставка «Війна: зворотна перспектива», яку розмістили на площі майже 2000 квадратних метрів під монументом «Батьківщина-Мати», налічує понад 150 творів мистецтва, на які вплинули найтрагічніші періоди в історії України. У виставці «Тридцять три тризуби» взяли участь 18 українських митців та інші. Також у місті проводили безкош-

товні екскурсії, проходили фестивалі та ярмарки, на яких були етнічні лекції, майстер-класи, традиційні ремесла, одяг та прикраси, а ще музика.

Святування у Львові

Вшанування пам'яті у Львові. Фото: Роман Балук

День Незалежності у Львові, як і в більшості містх України розпочався з вшанування пам'яті полеглих військовослужбовців та військовослужбовець на Личаківському цвинтарі. На могилах загиблих бійців запалили лампадки, поклали квіти та помолилися.

Після цього у місті відбулося багато різнопланових заходів – концерт органної музики, вулична містерія, лекції, концерти, молебень, квест та авторські поетичні читання.

Святування у Харкові

У Харкові також святування розпочалося з того, що містяни зібралися біля пам'ятника Захисникам України, щоб вшанувати пам'ять усіх, хто віддав життя, боронячи територіальну цілісність та незалежність своєї держави.

Після чого на одній зі станцій метро містяни заспівали гімн України та славень. Участь в акції взяли близько 70 харків'ян.

Святування в Одесі

У місті зранку відбулася церемонія покладання квітів до Меморіалу Борцям за Україну у сквері Слави та Волі, а також до Козацьких хрестів у секторі військових поховань одного з цвинтарів міста.

Вшанування пам'яті загиблих в Одесі. Фото: Одеська міська рада

Також в Одесі благодійний фестиваль борщу, на якому людей пригощали салом, ковбасками, пампушками, борщем та іншими смаколикми. Його проводять вже другий рік поспіль, аби зібрати гроші на потреби військових, а також підняти бойовий дух.

Звільнення з полону

Повернуті з полону воїни. Фото з фейсбук-сторінки Володимира Зеленського

У День Незалежності додому з російського полону повернулися 115 воїнів Національної гвардії, Збройних сил, Військово-морських сил та Державної прикордонної служби.

У Координаційному штабі з питань поводження з військовополоненими розповіли, що серед визволених бійців є дев'ять незаконно засуджених в росії оборонців, військові моряки, троє прикордонників, 82 оборонців Маріуполя, з них пів сотні, які боронили «Азовсталь», шестеро нацгвардійців з гарнізону охорони Чорнобильської атомної станції, військовослужбовці, які боронили Київську, Донецьку області, Херсонщину та Луганщину.

Також серед тих, кого вдалося повернути цього дня є ті, хто брали участь у боях за Гостомель і запасний командний пункт Генштабу на Київщині, а на Херсонщині – за пропускний пункт «Чонгар» на адміністративному кордоні з тимчасово окупованим Кримом.

«Усі врятовані цього разу – солдати, сержанти та матроси», – додали у штабі.

Проте, незважаючи на повномасштабну війну, постійні обстріли та боротьбу українці продовжують жити та святкувати. Просто по-іншому. Якщо проаналізувати святування зараз і святування до повномасштабного вторгнення, то відчувається збільшення глибини свята. Тепер це не великі концерти поп-співаків із піснями без глибокого змісту, тепер це виступи українських гуртів та виконавців з глибоким та цікавим сенсом, де сильно видно розвиток української музики, тепер це більш етнічні фестивалі і ярмарки, які супроводжуються лекціями про нашу історію та майстер-класами про традиційні мистецтва, а також кінопоказами українських стрічок, тепер це виставки українських митців. Все це створює щільний розвиток української культури в усіх її сферах та народження нових митців, які творять нову Україну тут і зараз. ●

Степан МІГУС

Фото з архіву героя статті

Вармія і Мазури: ми всі тут свої

Розмова з МАРЦІНОМ КУХЦІНСЬКИМ,
маршалком Вармінсько-Мазурського воєводства

– Після парламентських і самоврядних виборів кадрова ситуація в самоврядних структурах помітно змінилася. До Сенату РП пішов попередній маршалок Ґустав Марек Бжезін, деякі депутати сеймику потрапили до Сейму. Минуло вже майже пів року, як не стало одного з провідних керівників маршалківського управління – віцемаршалка Мирона Сича, який передчасно відійшов у вічність. Як вам вдається сформувати, по суті, нову керівну команду управління маршалка? Які нові пріоритети в управлінні воєводством з'явилися під вашим керівництвом як новообраного голови?

– Насамперед хочу сказати, що без Мирона набагато складніше на багатьох рівнях. Його досвід, знання й уміння долати різноманітні проблеми, також завдяки такому дару, як почуття гумору, значно прискорювали розв'язання цілої низки питань, передусім пов'язаних із його

обов'язками, тобто здобуттям коштів із фондів Євросоюзу. Останніми роками він був у цій сфері спеціалістом. Та життя триває, проблем чимало, і ми мусимо собі давати раду вже, на жаль, без нього. Хоча вірю, що він десь там нам допомагає. Коли ж ідеться про теперішню управу воєводства, то це новий склад. Більшість – ще молоді особи, тобто спостерігаємо динамічне управління. Усім – до п'ятдесяти. Отже, це ще молоді й енергійні люди. До нас прийшли два зовсім нові працівники: віцемаршалки Катажина Соб'єх і Роберт Турлей. Якщо Катажина Соб'єх раніше була місцевою депутаткою, то Роберт Турлей – зовсім нова людина в управлінні. Саме йому випало на долю продовжувати те, що так майстерно робив Мирон Сич. Новий віцемаршалок має чимало навчатися й здобувати досвід, але я переконаний, що він швидко собі з усім цим дасть раду. Перед новою командою, а також переді мною – чимало складних завдань. Проте ми собі з цим порадимо. Я у воєводському самоврядуванні та в управлінні маршалка Вармінсько-Мазурського воєводства від 2015 року. Однак різниця між обов'язками віцемаршалка і маршалка – досить велика. Це зовсім інші обов'язки, інші проблеми й відповідальність. Я прихильник командної гри й хочу залучати своїх найближчих колег, своїх підлеглих до того, щоб спільно вирішувати справи й проблеми, втілювати нові розв'язання щодо актуальної ситуації. Воєводське самоврядування існує та діє. Має на багато років уперед визначені важливі плани й стратегію їхнього здійснення. Ми втілюємо цю стратегію також завдяки значній фінансовій підтримці від Євросоюзу. Маємо ще чимало цікавих власних внутрішніх ініціатив і деякі пов'язані з охороною здоров'я, профілактичними заходами, інвестиціями в побудову чи ремонт доріг. Уже втілюємо це в життя. Налагоджуємо співпрацю з підприємцями, установами й організаціями, що працюють у галузі культури, дбаємо про велосипедні доріжки та загалом про місця для відпочинку й спорту. Перед нами майже п'ятирічна каденція, а отже, чимало часу, щоб здійснити заплановане.

– Вармія й Мазури – це особливий регіон Польщі. Маю на увазі насамперед її виняткову в порівнянні з іншими польськими територіями багатонаціональність, етнічну та релігійну різноманітність мешканців. Як це впливає на міжлюдські взаємини, економічне, культурне життя?

– Комусь таке національне, культурне та релігійне розмаїття могло б видатися проблемою. Я вважаю, якщо виникають подібні ситуації, то це передусім виклики. Натомість ця багатонаціональність і різноманіття нашого регіону, завдяки яким існує багаторічна співпраця із закордонними партнерами, спричиняє те, що ми сприймаємо це як щось природне. Партнерська співпраця, розмова, діалог – завдяки всьому цьому ми відчуваємося рівноправними мешканцями нашого регіону. Кожен має свої традиції, звичаї, мову, культуру. Це для нас стало природним, звичайним явищем, і ми всі тут свої. У момент, коли в Україні спалахнула повномасштабна війна, яка призвела до масового прибуття воєнних біженців, котрим треба було надати допомогу, для нас це стало нормальним, зрозумілим явищем. Бо ми ж, поляки, українці та інші національності й етнічні групи, живемо разом багато десятиків років.

– Після 1990 року, коли у небуття пішла комуністична система, почало помітно змінюватися ставлення до національних меншин. Поряд із найбільшою – українською – з'явилася друга за кількістю – німецька спіль-

нота, якій раніше не дозволено була самоорганізація. Об'єдналися ще роми, білоруси, литовці. До найвагоміших досягнень, і це знов виняток для всієї Польщі, слід зарахувати Комісію національних та етнічних меншин сеймику Вармінсько-Мазурського воєводства, а також посаду уповноваженого маршалка у справах національних меншин. Її донедавна обіймав доктор Віктор Марек Лейк. Одним словом, громадяни Польщі, котрі мають іншу, ніж польська, національність, та їхні організації стали врешті повноправним суб'єктом так само, як і більшість. Як на сьогодні оцінюєте стан, активність і потреби національних меншин у регіоні?

– Те, що в нашому регіоні співпраця з меншинами є саме така, – це значною мірою заслуга Мирона Сича, який походить з української меншини та разом з її представниками саме такого ставлення домагався, будучи ще головою сеймику Вармінсько-Мазурського воєводства. Сталося це й тому, що він дещо пізніше, протягом двох скликань, був депутатом до Сейму РП, а отже, мав змогу добиватися цього, будучи ще й головою Комісії національних й етнічних меншин парламенту. У нас є кілька активних національних меншин. Ми, на скільки можемо, підтримуємо культурно-освітню діяльність меншинних організацій. Для цього створили посаду уповноваженого маршалка у справах національних меншин. За всі роки існування воєводських самоврядних структур її обіймав доктор Віктор Марек Лейк, а після його нещодавнього виходу на пенсію я призначив на це місце також обізнану зі справами національних меншин Анету Бжиску. При нашому сеймику від початку його існування діє єдина в Польщі регіональна Комісія національних та етнічних меншин. Активність національних меншин, зокрема найчисленніших української й німецької, які часто співпрацюють, оцінюю як сильну й цікаву. Цим вони збагачують культурне розмаїття нашого регіону.

– Українській меншині, іноді з іншими – німецькою чи ромською, до сьогодні вдається організовувати й проводити більшість зі створених за три минулі десятиліття заходів. Це Загальнопольські дні українського театру, які започатковані понад чверть століття тому, Музичний фестиваль народів Європи «Під спільним небом» із майже тридцятирічною історією, Міжнародний фестиваль телерадіопрограм «Калинові мости», у якому за ці роки взяло участь понад 400 журналістів з України, і низка інших заходів. Досі, однак, попри наші старання, не вдалося створити регіональний центр української культури з місцевими відділеннями там, де вони були б потрібні, і відповідною кількістю працівників, що забезпечували б роботу цих структур. Без цього організована культурна діяльність у майбутньому може ускладнитися через зниження громадянської активності серед молодого покоління, що спостерігаємо у Польщі загалом. Чи є шанси на те, щоб створити такий регіональний центр?

– Ми не можемо творити установ, щодо яких немає ініціативи, так би мовити, знизу. У цьому випадку така ініціатива виникала багато років тому, як мені відомо. Це мусить бути конкретна ініціатива від самої національної меншини з до подробиць опрацьованим проектом, точною ідеєю й аргументами. Це мало б бути, на мою думку, звернення не лише до самоврядування воєводства, але й до центральних структур, територіальних органів са-

моврядування. Знаю, що якийсь час тому велися розмови з містом Ольштин щодо надання осідку для української організації. Поки що об'єднання має свій офіс у нашому Центрі освіти й культури. Розв'язанням цього питання слід зацікавити самоврядні структури всіх рівнів, а також центральну адміністрацію у Варшаві. Тоді шанси на повстання такого центру з філіалами зростуть. Створення такої установи, покладене на плечі лише воєводського самоврядування, зменшує шанси на її виникнення. Ця справа варта глибшого аналізу. На сьогодні маємо ще мало інформації, щоб приймати рішення. Створювати установу без аналізу, лише задля самого її створення, на мою думку, – недоцільно. Коли в майбутньому з'явиться ідея знизу, спільно проаналізуємо концепцію та будемо розв'язувати питання.

– Наше воєводство, якщо йдеться про ставлення до національних меншин, їхню суб'єктність, демократична Європа ставить за взірць. Як приклад його подавали під час шляху Польщі до Євросоюзу – з цим феноменом знайомилися тоді європейські представники, які сюди приїжджали. Нині цей же Євросоюз привозить до нашого регіону представників гагаузької автономії з Молдови, які перебувають під впливом російської пропаганди. Мета європейських чиновників – показати переваги, які виникають для національних меншин від входу до європейської спільноти. У цей спосіб європейці хочуть переконати гагаузів підтримати Молдову на шляху до цивілізованої Європи. Я маю враження, що принаймні частина гагаузів після почутого й побаченого, зокрема в Комплексі шкіл з українською мовою навчання в Ґурові-Ілавецькому, яким завідує управління маршалка, переконалася, що приєднуватися варто. Чи завдяки партнерському ставленню до нацменшин відчуваєте особливу увагу європейських структур до нашого регіону й переваги, які з'являються завдяки цьому?

– Упевнений, що ми збагачуємо Євросоюз нашим досвідом, котрий стосується життя й діяльності в багатонаціональному регіоні, де меншини становлять щонайменше десять відсотків мешканців. Євросоюз використовує, зокрема, наш приклад для заохочення частини громадян Молдови – гагаузів, які значною мірою перебувають під впливом москви, стати на бік тих, хто хоче входу цієї держави до європейської спільноти. Раніше партнерські відносини між усіма мешканцями нашого регіону були сильним аргументом на шляху Польщі до Євросоюзу. Отже, ми радо ділимося нашим досвідом і показуємо користь, яка випливає з цих кроків. Показуємо теж Україні, чи навіть державам Західної Європи, як нам вдалося успішно провести самоврядні реформи, як це діє хоча б у використанні коштів від Євросоюзу і які переваги з'являються завдяки цьому. Завдяки нашій різноманітності, а отже, й різним думкам, нам вдається збагачувати свої надбання в культурі чи освіті, а також у міжнародній співпраці й економіці, бо меншини сприяють нашій взаємодії з їхніми духовними батьківщинами.

– Після початку війни поряд і разом у нашому регіоні живуть люди різних національностей. Ви теж не приходите, що й у вашій родині є українці.

– Мої бабуся та дідусь, батьки моєї мами, опинилися тут унаслідок акції «Вісла». Раніше жили на Прикарпатті. Отже, з часом польська й українська культура в нашій родині перепліталися, а мені українська культура є дуже близькою. ●

Павло ЛОЗА

Фото автора статті

«Сьпіванка» з Мокрого

«Сьпіванка» означає «пісня». Таке слово вживають жителі села Мокре на Підкарпатті. Це також назва місцевого гурту. «Ми любимо співати», «ми хочемо зустрічатися», «ми хочемо зберегти наші місцеві українські пісні», – так кажуть учасники «Сьпіванки», яка мала проіснувати лише п'ять років, а проте цьогоріч колектив святкуватиме своє 10-річчя.

Ювілей гурт відзначав під час нещодавнього «Свята на Ославі». 10 серпня у світлиці в Мокрому зібралося чимало глядачів, які прийшли на ювілейний концерт колективу. Під час заходу звучали, звісно, подяки та побажання від запрошених гостей. На церемонії були присутні представники місцевої влади, організацій, установ та прихильники ансамблю. У своїх виступах гості наголошували на важливості роботи колективу, що плекає культурну спадщину. 10-річчя «Сьпіванки» стало не лише нагодою відсвяткувати, а й поміркувати над її досягненнями. А почалась історія гурту у 2014 році... з кухні.

Від кухні – до сцени

– Ми всі учасниці Гуртка сільських господинь у Мокрому. Коли ми зустрічалися, співали собі. Коли була можливість, виступали на урочистостях. Наприклад, на «Шевченківських роковинах». Не як гурт. Просто так, як господині, – каже Анна Мельник, яка у 2014 році разом із Марією Білас, головою Сяниського відділу ОУП, вирішила написати проєкт для створення колективу. На той час пані Анна була сільською головою.

– Дуже хотілося, щоб ми співали. Наш проєкт був успішним – і ми отримали ґрант від швейцарських фон-

дів. Це були кошти не лише для того, щоб утворити гурт, а й придбали столи, стільці та апаратуру для озвучення до світлиці, – розповідає Анна Мельник.

Проєкт реалізувало товариство «Баладгора». Анна Мельник була його скарбничкою. Тут варто додати, що саме ця організація, до складу якої входять представники української меншини з Мокрого, у 2012 році також взяла під опіку початкову школу, котрій загрожувало закриття. Саме там діти досі вивчають українську мову.

Під опікою товариства «Баладгора» у червні 2014 року «Сьпіванка» розпочала свої перші репетиції. Через два місяці відбувся дебютний концерт гурту під час «Свята над Ославою».

– Сьогодні Гурток господинь і гурт «Сьпіванка» – це майже ті самі люди. Якби не господині, не було б і колективу, – відзначає Анна Мельник, яка в гурті виступає з чоловіком Михайлом. – Ми тут взаємодіємо: господині, «Сьпіванка», Об'єднання, товариство «Баладгора». Тому село сьогодні таке згуртоване.

Ми відчуваємо музику

– Ми люди, які певним чином відчувають музику і люблять співати. Так ми зустрілися, – каже Мирослав Гаврилець, який сьогодні є одним із трьох чоловіків у гурті,

де співає разом із дружиною Олею. – Намагаємося збиратися на репетиції хоча б раз на тиждень. Звісно, є і репетиції перед концертами.

Від початку свого існування учасники колективу мали одну мету – відтворити та зберегти пісні й традиції Мокрого та околиць, які майже забуті. У їхньому репертуарі пісні, котрі колись співали їхні батьки, діди та прадіди. Ще й дещо відкопали в архівах. Зокрема, це пісні з архіву українського етнографа Філарета Колесси. Також є твори із зібрання професорки Львівської музичної академії Марії Байко, які ввійшли до видання «Антологія лемківських пісень».

– Батьки професорки Марії Байко походили з Лемківщини, і вона з сестрою відвідувала наш регіон у 1970-х роках, записувала пісні від старожилів, – розповідає керівниця гурту Марія Білас.

До сьогодні «Сьпіванка» відтворила, аранжувала та дала нове життя близько 60 пісням. За музику від початку існування гурту відповідає Маріанна Яра.

– Мокре – феноменальне село, яке розташоване на перетині Лемківщини, Надсяння та Бойківщини. Ця суміш етнокультур досить цікава й помітна в музиці, – вважає музична керівниця «Сьпіванки». – З одного боку, маємо лемківські пісні, а з іншого – пісні на слова Шевченка, які привезли сюди петлюрівці, як-от і ті, котрі розписували церкву в Щавному під Команчою. Протягом десятиліть цей музичний і мовний матеріал змішувався.

За словами диригентки, у піснях Мокрого та навколишніх сіл відчуваються музичні мотиви козацьких пісень. Є й авторські, які з часом стали народними.

– Моя задача – відтворити те, що було характерне для Мокрого та околиць сто чи більше років тому, – каже Маріанна Яра, яка знайшла кілька пісень в старих примірниках «Нашого слова».

– На сторінках тижневика за 1960-1970-ті роки друкували приказки, приспівки, пісні. Так я відкрила для себе музичні перлини, про які «мокряни» вже забули. Скарбом для мене є також партитури маестро Ярослава Полянського, який теж зібрав кілька пісень у нашому регіоні, – додає диригентка.

Маріанна Яра зізнається, що діяльність такого колективу була б неможливою без ширшого бажання учасників.

– У гурті є люди, які хочуть співати й потребують цього. Коли я бачу, що вони шукають свого, з радістю їду в Мокре попрацювати з ними, – розповідає Маріанна Яра, яка також є музичною керівницею гурту «Лем Ми» з Команчі, гурту «Відимо» з Сянока та диригенткою церковних хорів.

Маріанна Яра

Продовження молодості та активності

– Деякі пісні й сьогодні співають удома, переважно старше покоління, – ділиться спостереженнями Мирослав Фаль, представник молодії генерації українців із Мокрого, який мав нагоду співати зі «Сьпіванкою» на кількох концертах. Разом із двома друзями, Юрком Мельником та Наталією Білас-Кровицькою, він узяв участь у записі альбому «Сьпіванки» у 2019 році.

– Це була приємна пригода: ми, молодь, спільно зі старшим поколінням зробили таку незвичайну справу. Приємно бачити на концертах цих літніх пань, сповнених енергією, – говорить мешканець Мокрого. На його думку, для пенсіонерів, з яких дехто живе сам, колектив відіграє значну соціальну роль.

– Вийти із дому, зустрітися, порозмовляти. Це дуже важливо для людей старшого покоління. На мій погляд, це теж суть існування таких гуртів, – вважає Мирослав Фаль.

Ці слова підтверджує і саме старше покоління.

– Для мене «Сьпіванка» – це не лише продовження молодості, а й активності, – сміється Марія Мельник, одна зі старших учасниць гурту.

– Наймолодша з нас – майже 50-літня жінка, а найстаршій – 77. Знаю, що в інших селах певною мірою заздять нам, що маємо такий колектив і Гурток сільських господинь, який працює, – каже 70-річна мешканка Мокрого. За її словами, не завжди вдається бути на репетиції, бо треба ще й до лікаря сходити або є інші справи. Але найголовніше, що учасники хочуть прийти.

– Майже всі ми пенсіонери. Участь у репетиціях – наш трамплін. Виходимо з дому, забуваємо про проблеми й болі та живемо піснею. Це чудово, – зізнається Марія Мельник, яка не пропускає концертів, зокрема й за кордоном.

Понад 150 концертів

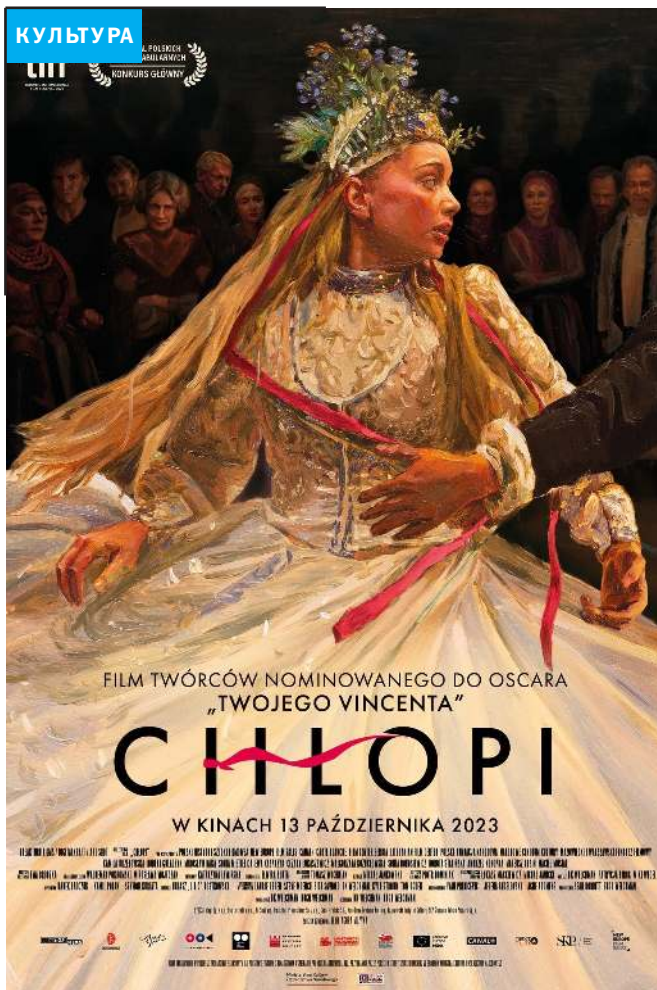
– За проектом гурт мав існувати п'ять років. Ми так захопилися співом, що існуємо вже десять, – каже Марія Білас.

За її підрахунком, за десятиліття «Сьпіванка» взяла участь у понад 150 концертах. Не тільки в Польщі. Також у Румунії та Україні, де гурт посів перше місце під час Бойківського фестивалю у Турці. Колектив також має успіхи в Польщі. Серед іншого, на фестивалях у Стальовій Волі, які скеровано на активізацію пенсіонерів, «Сьпіванка» двічі посіла перше місце в категорії «гурти».

– Сьогодні не всі хочуть слухати українських пісень. Але ми співаємо свої мелодії навіть на польських фестивалях. І такий колектив, безумовно, є елементом, який популяризує наше село та гміну, – вважає керівниця ансамблю.

Станом на цей день, окрім альбому, у доробку гурту – пісенник «Сьпіванка», виданий у 2014 році.

– Маємо багато матеріалу. Зокрема, багато старих колядок. Мій батько – з Морохова біля Мокрого. Пам'ятаю від нього колядку, яку, як виявляється, уже ніхто не знає. Батько співав її за святвечірнім столом, – згадує Марія Білас. Вона сподівається, що знайдуться гроші на випуск наступних альбомів «Сьпіванки». ●

Дмитро ДЕСЯТЕРИК

Фото з архіву героя статті

«Це був щоденний виклик для кожного художника»

Розмова з художником-аніматором фільму «Кріпачка» Юрієм Копанським

«Кріпачка» є екранізацією роману «Селяни», написаного Владиславом Реймонтом на початку XX століття. За цю роботу автор відзначений Нобелівською премією з літератури.

Сюжет розгортається в селі Ліпці. Двадцятирічна Ягна – перша красуня громади. Скорившись волі матері, виходить заможного вдовця Мацея Борину, але не кохає його, зраджує з його сином Антеком. До любовної драми домішуються мотиви соціальної нерівності та мізогінії.

Співавторами картини виступив польсько-британський дует Дороти і Г'ю Велчман. Їхній попередній фільм «3 любов'ю, Вінсент» (2017, номінований на «Оскар») є першою в світі повнометражною анімацією, повністю намальованою олійними фарбами.

Для «Селян» Дорота і Г'ю застосували подібну технологію. Спочатку фільмували акторів, а потім понад сто художників у чотирьох студіях у Польщі, Литві, Україні та Сербії намалювали олійні картини на основі зйомки, і анімовані полотна стали фільмом. Дорота і Г'ю створили вражаючий візуальний аналог книги. Також їм вдалося відобразити трагічну суперечність між образами та оповіддю: з одного боку – заворожливо красивий світ природи та буття селян, з другого – жорстокість і упередження, що призводять до бруталного фіналу.

Варто зазначити, що внесок українських художників був дуже вагомий – 32 наших аніматори працювали в Києві та Гданську. Ми поговорили з одним із них – киянином Юрієм Копанським.

– Юрію, скажіть, як ви опинилися в команді Дороти і Г'ю?

– Моя історія співпраці з цим проєктом починається з проходження анімаційного тесту в «Українському домі» у вересні 2020 року. У той час я навчався в НАОМА на магістратурі, писав диплом і не мав багато часу на масштабні проєкти, проте мене спокусила попередня картина «3 любов'ю, Вінсент». В жовтні 2021 року запустили в роботу українську студію, де я почав працювати як художник-аніматор і навіть не уявляв, що через 7 місяців мені запропонують місце супервайзера.

– Розкажіть детальніше про техніку, в якій виконувалася «Кріпачка». Наскільки це великий об'єм роботи?

– «Кріпачка» – це фактично стоп-моушн анімація з використанням традиційного олійного живопису. Загалом було написано 40000 кадрів олійними фарбами групою близько 200 талановитих художників – випускників академій образотворчого мистецтва, цифрових митців, які працюють у Польщі, Україні, Сербії та Литві. Техніка живописної анімації подовжила процес створення фільму приблизно з двох років до понад п'яти, але дозволила показати класику польської літератури в абсолютно новому світлі, підкресливши її позачасовість та самотність.

– Як повномасштабне вторгнення росії в Україну вплинуло на цей проєкт і на вашу участь в ньому?

– На початку березня 2022 року продюсери перевезли групу художників із родинами до Польщі. Студія в Києві не працювала до червня і відновила свою роботу для тих, хто не зміг виїхати до Польщі. Мені запропонували очолити київську студію. Разом із українськими співпро-

дюсерами польські продюсери забезпечили всі заходи безпеки для команди в Україні.

– **А що було найскладнішим в цій роботі?**

– Складність роботи аніматора на цьому проєкті в тому, що потрібно працювати в затвердженій художній стилістиці, спираючись на референс-кадри. Часто одна довга сцена могла бути розподілена між різними художниками; в такому випадку супервайзери враховували особливості умінь кожного художника та подібності ведення роботи, щоби в командній роботі була створена цілісна сцена з однаковою технікою накладання мазків і палітрою кольорів. Супервайзер мав стежити за тим, щоб стилістики дотримувалися всі художники, мав своєчасно підказати або навіть допомогти. Враховуючи вміння кожного аніматора з команди, я рекомендував їм сцени, у яких вони б мали можливість проявитися найкраще, чи то сцена в жанрі портрету, чи то пейзаж. Злагоджена робота між усіма студіями, що знаходилися в різних країнах, дружня співпраця з польськими супервайзерами та режисерами дозволила нам створити цей чудовий проєкт. Однозначно командна робота була потужна.

– **Що особисто вас вразило в цій історії?**

– Мене вразила не так історія, як процес створення кожного кадру і стрічки в цілому. Також дуже сподобалась робота композитора Лукаша Ростовського.

– **Наскільки цей досвід вплинув на вас як на художника?**

– Це був щоденний виклик для кожного художника – працювати швидко й майстерно. Ми усі професійно виростили на проєкті. Особисто я, зайнявши роль супервайзера, усвідомив, що окрім створення живопису, здатен налагоджувати колективну роботу, і що мого художнього досвіду достатньо, аби допомогти порадою чи дією.

– **Наостанок – чи будуть у вас далі кінороботи, чи зосередитесь на образотворчому мистецтві?**

– І живопис, і анімація, й інші образотворчі медіа захоплюють мене з головою, тому, звісно, за кожної нагоди продовжуватиму працювати в анімації, в живописі та в інших медіа. А зараз я зосередився на створенні книжкової ілюстрації в арт-видавництві Nebo Booklab Publishing. ●

Олександр ЛЮБЧИЧ

Фото з Вікіпедії

Син степової вольниці

Влітку 1934 року в одному із шпиталів французької столиці помирав чоловік, який був впевнений, що й через сотню літ його згадають. Він не мав гарної зовнішності, вищої освіти, великих відкриттів чи творів, але мав справи, котрі виділили його навіть серед видатних сучасників. І прізвище – коротке і звучне, мов посвист шаблі в бою посеред неозорого українського степу – Махно! Серед кольорів, що заповнили арену зруйнованої імперії – білий, червоний, зелений, жовто-блакитний – його прапор відразу ж кидався в очі, бо був трагічного чорного кольору і мав зображення черепа на своєму тлі. А ще напис – орфографічно невірний, зате зрозумілий – «Смерть всім, хто на пиришкодї добутья вільності трудовому люду». І це були не порожні слова – смерть догнала багатьох, хто зіткнувся із його хлопцями-махновцями.

Осиротілий хлопчик та його перші справи

Нестор Махно з'явився на світ 26 жовтня (за новим стилем) 1888 року (хоча є й інший варіант – на рік пізніше) у звичайній селянській сім'ї в селі Гуляйполе на Катеринославщині (нині Запорізька область). Майже відразу ж хлопчиків не пощастило, бо через рік помер його батько Іван Родіонович, котрому йшов лише 43-й рік. Залишилась мати – Явдоха Матвіївна, а з нею п'ятеро хлопців, серед яких Нестор був наймолодшим. Доля його братів – трагічна: всі загинули під час жорстокої боротьби за владу, котра йшла на теренах України. Але тоді, в кінці XIX століття, ніхто навіть не припускав, що таке може статися. Оскільки родина Махна перебувала у великих злиднях, то йому із дитячих років довелося працювати – пас ягнят і телят багатих людей, ганяв у гарбах волів, отримуючи 25 копійок в день. (До речі, згадалась мені покійна бабуся, яка розповідала, що дівчиною теж отримувала такі ж копійки, але то був час, коли російський рубль прирівнювався до золота, ходили і золоті монети – «червонці».) Скрутне дитинство наклало відбиток на світогляд і характер хлопчика та, на думку дніпровського історика Дмитра Архієрейського, «відточило в ньому почуття дещо гіпертрофованої справедливості». Початкову освіту Нестор не здобув, хоча шкільні предмети давались йому легко, але змушений був покинути навчання. Продовжив працювати,

в тому числі на ливарному заводі, брав участь в драматичному гурткові, а ще – зацікавився ідеями анархізму.

Буремна юність:

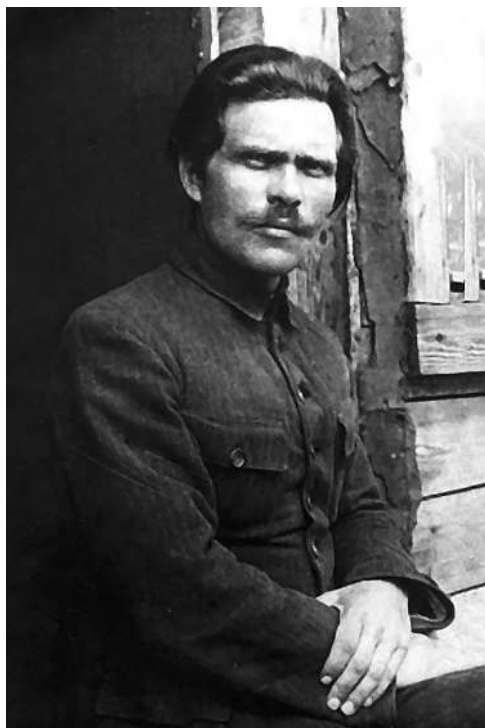
«школа життя» – анархія і тюрма

Несправедливість в суспільстві, де одні жили в розкошах, а інші – в постійних злиднях, привела Нестора Махна до анархістів. Цьому сприяв і вир революції 1905-1907 років, який затягнув і його. Він став членом анархістської організації «Спілка бідних хліборобів», розповсюджував її літературу та листівки, брав участь у нападах на багатих людей і «прислужників режиму» з «експропріаціями» і навіть вбивствами. Декілька разів арештовувався. Перебував в Олександрівській в'язниці (нинішнє Запоріжжя), в Катеринославській губернській в'язниці (Дніпро), аж доки Одеський окружний військовий суд (в березні 1910 року) не виніс йому вирок – смертна кара через повішення. Пізніше цей вирок замінили пожиттєвим ув'язненням і засланням. В 1911-1917 роках відбував покарання у Бутирській в'язниці (Москва). Взагалі-то, в'язниця (якщо це не в тоталітарній державі) – ідеальне місце для самоосвіти, надолуження того, що не було здобуто на волі. І Нестор Махно використав час вимушеної ізоляції із великою користю для себе: він читав художню й наукову літературу, якщо вдавалось, і політичну, намагався знайти відповіді на питання, що цікавили. Це були своєрідні, як він згадував пізніше, його «університети». Там же знайомився і спілкувався із людьми, що належали до різних політичних течій – соціал-демократами, есерами, анархістами. Це допомогло йому потім в майбутній діяльності, бо дало можливість розібратися «хто є хто».

На гребні революційної хвилі

Тим часом в імперії відбулась Лютнева революція і 300-річна монархія Романових, як реальна політична сила, була знищена раз і назавжди. Махно відразу ж повернувся на Катеринославщину, де активно втрутився в політичну боротьбу. Став одним із засновників Селянської спілки, очолив місцеву раду робітничих і селянських депутатів, почав створювати «селянські вільні батальйони». Хоча Махно й не був професійним військовим, але він чудово розумів, що без армії не зможе обійтися жодне суспільство. Перші створені ним батальйони робили все, щоб не пропустити на Дон козацькі частини, які повертались із фронту, бо там йшло формування майбутньої Білої армії, яка була загрозою і для України.

Тим часом ситуація погіршилась: після Берестейської угоди Центральної Ради із Німеччиною в Україну прийшли німецькі і австро-угорські війська, а в квітні 1918 року при їхній підтримці при владі став гетьман Скоропадський. Махно змушений був виїхати за межі України, перебував деякий час на Дону, потім на По-

Нестор Махно

волжі і в Москві, а влітку 1918 року повернувся в Україну, де розпочалася його боротьба із усіма, як він вважав, її ворогами. Боротьба не на життя, а на смерть, яка продовжувалась протягом трьох років, не припиняючись ні на мить. Нестор Махно в цій боротьбі досягнув великого успіху, пройшовши шлях від начальника волосної міліції до командарма однієї з найбільших армій України. І врешті залишив історичну сцену не за своєю, ясна річ, волею. Але про все по порядку.

«Bellum omnium contra omnes», або «Боротьба всіх проти всіх»

Нестор Махно, на відміну від Леніна чи Троцького, не мав класичної гімназійної освіти і був талановитим самоучкою. Однак всю красу цієї фрази філософа Гоббса він відчув вже влітку 1918 року. Україна кипіла, як розбурханий котел зі смертельним варивом: в жорстокому протистоянні за владу у її багатих й родючих землях зішлись різні сили і навіть країни – білі, червоні, зелені (або повстанці), німці, австріяки, гетьманці, потім Директорія, країни Антанти... І кого тільки в ній не було. І найцікавіше, що цей чоловік, невисокий на зріст, всього метр шістдесят, явно не богатирської статури, не розгубився в складній ситуації, став шукати союзників і відразу ж знайшов. Махно розумів, що не знайде постійних друзів, бо занадто різними були інтереси кожної із воюючих сторін, але скористатися підтримкою когось можна було. Він мав на той час вже боєздатне військо (чисельністю не менше 50 тисяч чоловік), яке нагадувало кінне козацьке часів Хмельницького, але модернізоване – озброєне тачанками із кулеметами. Сам Махно, за словами київського журналіста Максима Віхрова, став типовим козацьким отаманом, влада якого опиралась «не на статут, а на особистий авторитет». Через що його пізніше й почали називати «батьком». Друга половина 1918 року – час жорстокої боротьби із німцями і гетьманцями, в якій союзником Махна став Петлюра. Але ненадовго, бо Махно перейшов до червоних, разом вони взяли Катеринослав, із якого (в останній день року) їх вибив петлюрівський отаман Самокиш. 1919 рік пройшов в жорстокій боротьбі із Білою армією Денікіна: Махно спочатку воював у складі Червоної армії як командир 3-ї Задніпровської бригади, а потім порвав із більшовиками і з вересня 1919-го став командуючим Револьюційною повстанською армією України (махновці). Її чисельність доходить до 80 (а за деякими даними – навіть до 100 тисяч) чоловік. Це час найбільших успіхів Махна, який заключає новий, короточасний союз із Петлюрою. Повстанські загони «батька» захоплюють великий шмат України – беруть міста Катеринослав, Гуляйполе, Олександрівськ, Маріуполь, Нікополь, Мелітополь, Бердянськ... В перервах між боями Нестор Махно, напевно, задумувався: а що далі?

Держава анархістів: а чи можлива вона?

Нестор Махно, як людина із вільним польотом думки і відсутністю всякої поваги до державності та «дармоїдів-чиновників», не хотів, щоби Україна стала типовою державою, подібною до сусідньої Росії. Він вважав, що на визволених землях має існувати Трудова федерація, до якої увійдуть об'єднання вільних громадян (осередки, громади, ради), пов'язані спільними інтересами і соціально-економічними зв'язками. Він, на відміну від своїх

противників, відразу й рішуче заявив про передачу землі селянам. В захоплених містах відкривали склади і безкоштовно роздавали населенню хліб, мануфактуру, сільськогосподарський реманент. Але в той час, коли йшла війна і ситуація мінялася щомиті, втримати контроль над відвоюваною територією, і тим більше створити власну державу анархістів, було неможливо.

Остання спроба втриматись в Україні, союз із «дияволом»

В першій половині 1920 року ситуація для Махна погіршилась. Більшовики стягнули великі сили і їхні війська під командуванням Йони Якіра розпочали каральні операції як проти повстанців, так і проти мирного населення, що його підтримувало. Але в жовтні 1920 року відбулась ще одна спроба зближення Махна із червоними. Останні мали надію, що «батько» допоможе розправитися із білими в Криму, а він продовжував тішити себе надією, що йому дозволять створити автономну анархістську державу в Україні. Махновські кіннотники першими форсували Сиваш, внесли великий вклад у розгром Врангеля, але відразу ж по тому командування Південного фронту розпочало розправлятися зі своїми недавніми союзниками. Лише частині махновців вдалося врятуватися, останнє зближення з червоними стало союзом зі справжнім дияволом. Декілька місяців Махно ще тримався, а 28 серпня 1921 року разом із 77 бійцями перейшов кордон Румунії.

В еміграції і довічний спочинок в Парижі

Деякий час Махно перебував в Бухаресті, але там, напевно, було не дуже затишно – чужа країна, неслов'янська мова, королівська таємна поліція («сигуранца»), яка спостерігала за людьми, подібними до Махна. В 1923 році він перебрався до Варшави, а там була інша таємна поліція («дефензива»), яка теж не довіряла йому. «Батька» запідозрили, що він підтримує контакт із радянськими дипломатами і може підняти повстання у Західній Україні (яка була тоді під Польщею). Його заарештували, кинули до польської в'язниці, навіть судили, але «за неясністю доказів» відпустили. Відпустили і його третю дружину – колишню вчительку Галину Андріївну Кузьменко, від якої у них була спільна донька Олена (1922 року народження). Деякий час вони жили в Торуні, потім в Данцигу (нинішній Гданськ), а в 1925 році перебралися до Франції, де поселилися в передмісті Парижа – Венсені. Це були тяжкі роки: Нестор Іванович не знав французької мови, не мав ніякого фаху, тож працював підсобним робітником, маляром при реставрації будинків, робітником сцени в театрі... Інколи взагалі був безробітним, жив на кошти дружини, яка працювала прибиральницею, писав спогади про свої буремні роки в Україні. Потім потрапив до шпиталю – через сухоти, де й помер 25 липня 1934 року. Урну із прахом Нестора Махна замурували в стіні комунарів на цвинтарі Пер-Лашез.

Багато років по тому правду про легендарного «батька» із Гуляйполя намагалися приховати від населення України або ж створювали в літературі, кіно, засобах масової інформації його карикатурний, фальшивий образ. Дружині й доньці Махна довелося багато вистраждати через те, що були пов'язані із ним спільною долею. Але це вже зовсім інша історія. ●

Андрій КСЕНИЧ

Од Бортного до Конечной

В єднім з останніх моїх дописів виразил єм переконання, же так «бесідуют людє по обох сторонах дороги од Бортного до Конечной». Але так справді треба тоту мисель поширити ищы о село, яке стоїт перед Бортным. Само оно, (остатньо часто трафлям на «сесе») пересунене єст дос далеко в бік од вказаной ту дороги, што ничого не змінят в моїм задумі, але значыт, же належыт прикликати ту ищы Ропицу Руску, яка попереджат Бортне. Як єм зачал о тім думати, то пригадало мі ся, же мам преціж дома *Mały słownik łemkowskiej wsi Bartne*, Janusza R. Riger, Warszawa 2016, тай пришло мі на думку, же можу доказати правдивіст выраженого ту переконання. Мам надію, же мешканці наступных сіл, які идут дале по дорозі до границі, не возмут мі за зле, же не буду приводил ту їх назвы. Жебы дачого не поминути, взял єм мою найновшу мапу *Beskidu Niskiego* тай приємні єм ся розчарувал, бо під *Ropica Polska* дрібным дручком стоїт дописок „Ropica Ruska”. То добрий знак, же не вшыткы забыли и пригадуют іншым, жебы памятали, же то было наше село. Стоїт в нім чудова церковця, одреставрувана, задбана, то най и она дале свідчыт, же так было. На ті мапі єст ищы єден доказ пошанування історичной памяти, бо при *Uściu Gorlickim* додано дописок (d. „Uście Ruskie”, „Uście Wołoskie”). Мапа видана в Кракові в 2017 році. Може неухажні позерал єм на мої попередні мапы, але такы допискы не шмаряли мі ся на очы. На які підставі позволил єм собі виразити мою думку на самім початку? Ано на такий, же знам, або знал єм люди зо вшыткых тых сіл, такых як п. Василь П. з Ропиці, ци моя братова Анна К. з Маластова, котры бесідували и бесідуют так як и я.

Автор словника, до якого ту зазерам, зробил барз дуже для наукового опрацювання нашой мовы, бесіды, а така його праця як *Słownictwo i nazwy łemkowskie*, Warszawa 1995, подібні як Петра Пиртея *Лемківські говірки. Фонетика і морфологія*, Горлиці 2013, повинны лежати на столі молодого, а и старшого дописувача до наших часописів. Тепер піду юж «по словнику». Спробую показати на выбраних прикладах, же словниковий запас в Бортнім и Конечні барз мало різнил ся од себе. Найду тіж певно даякы бортнянськы доказы «місцьового кольориту», але так до кінце то не знам чого ся можу ищы сподівати, бо хоц пару юж раз зазерал єм до словника, то систематично до тепер не переглядал єм го ищы.

В словнику, як зазначат Автор, нашло ся понад 4300 гасел. Як на великы словники, же не повім академіцкы, то барз мало, але выстарчаючо дуже, жебы познати підставовий запас слів даного села. Бортне мало свою специфіку и уважане было за дос богате. Брало ся то з того, же частина його мешканців займала ся вырабляньом камені до млинців и крестів, які стоят до тепер по цментах и при дорогах. Газдове ховали дос дуже худобы, бо было де єй пасти. Не вшыткым ся так добрі вело, бо як споминат єдна з інформаторок, юж яко дівчатко мусіла

піти служыти медже люди, тай не могла регулярні ходити до школы, бо ї газда часом не позволял. Не лем такы діти з перервами ходили до школы, зато, же коли отец узнал, же дітина потрібна єст му до роботы, то лем просил учителя, жебы єй за то не карал. Як было так было, але по ті реформі, о якій юж єм споминал, повных анальфабетів в нас не было.

Зазначыл єм собі в словнику понад 220 гасел, што повинно быти выстарчаюче, до презентації чогоси такого, што я задумал. Можна взяти веце, можна меньше, але треба згоры зазначыти, же не прокоментую и тых вшыткых слів, бо то был бы материял на більше дописів. Таке штоси могло бы занудити чытача, прото треба тіж буде робити выборы, жебы найти барже характерны, бортнянськы формы, яких я, Конечнян, вроджений в памятнім «47» році, не знам, не пригадую собі, або просто не «обили» ся они о моє ухо. Декотры інформаторе, од яких записувана была бортнянська бесіда, сут дуже старшы од мене, але и молодшы тіж. Перша з них вродила ся в 1899 році, пару з них пізніше, бо перед II Сьвітовом війном, але є и така, што вродила ся в 1971 році. То буде певно внучка єдної з тых старших осіб, котра жыє в селі, де Бортняне становили компактну групу, для котрой лемківська бесіда в хыжы была перша. Повідам в хыжы, бо по селі переважала певно польска, тай в декотрых інформаторів не бракує польонізмів. Барз легко зауважыме то в їх бесіді, а як заздриме до метрики, то лем найстаршы бесідуют чысто. Немож аджик повісти, же и тым сперед війны не трафляють ся польскы слова або польскы «калькы». Дуже люди чуло про село Лісец, декотры го знають, тай треба однувати, же то деякий феномен. Такы села были тіж близко Пжемкова ци під Шпротавом. Знам таке єдно, бо там єм дорастал, але гнеска то юж не тото само.

Час юж перейти до презентації хоц бы той выбраной частини словникового запасу Бортнян, котрого вживали и в частині вживають они ищы, а є він барз близький до той бесіды, котру колись чути было тіж в інших околичных селах. На початок будут три слова, наступны будут ити за абетковим порядком: «адик», «бабчыти» и «бабка». Винен єм ищы поясніня, же словник керувани єст барже до тых, хто не зна кирилиці або єй не ужыват, тай и до Поляків. Я записую їх по-нашому без спеціальных фонетичных знаків, які впровадил Рігер, котрий старал ся передати латинком специфічну сторону лемківской фонетики, а ищы барже бортнянської бесіды. Ту попереджу, же не думал єм стрінити ся з тым, же так часто в тім селі людє «ікали», тзн. чути в них «били», «робили». Як иде о вказаны слова, то «адик» в нас звучало «аджик» в значыню «преціж». Бабчыти то я в нас не чул, а в Бортнім то было то, чым займала ся «акушерка». На заході хпала мі до уха форма «повивати» и «повитуха», але ци то не было штоси нове и з українського, то не потрафлю повісти. Знам сьпіванку: «Не боюся, не боюся повиваня...». Видно, же слово знали людє. «Бабка» в Бортнім то была «бабця», а я памятам, же в Конечні на «бабци» клепали косы! Наслухал єм ся того клепаня, як няньо ишли косити уку ци зерно.

Далі буде

Ярослава Литвин,
«Вілла у Сан-
Фурсиско».
Харків: ВД «Фабула»,
2024. – 336 с.

Дарина ПОПІЛЬ

Там, де мрії збуваються під кумкання жаб

Гумор – рятівна сила, що зцілює душу та тіло. Навіть коли іноді цей гумор трохи крізь сльози, може, надто гострий або іронічний, але його щирість, свіжість, енергія потрібні усім. Гумор – як ковток свіжого повітря. Головна героїня роману «Вілла у Сан-Фурсиско» Оля змінила усе своє життя задля того, щоб надихатись свіжим повітрям у прямому значенні цього слова і спробувати себе в ролі власниці хатки на березі річки, що має стати прекрасною віллою. А Оля хоче стати чудовою... А так насправді ким? Протягом усього роману, втілюючи свою не таку вже й просту мрію, емоційна Оля Синичка потрохи пізнає нові сторони самої себе, свої бажання та емоції. На шляху перетворень хатки та її власниці багато екстравагантних персонажів та пригод.

Імена, назви, псевдо, прізвища мають величезне значення у нашому світі. Ми одягаємо у слова все-все-все довкола нас. Розставляємо літерами координати реальності, за якими нам буде зручно рухатись по життю. Часто дуже важко назвати вже завершені статтю, фільм чи книгу. А іноді буває, що дотепна, влучна назва якогось явища, предмета, події або ж чісь прізвисько, наче самі родяться на світ і прикипають назавжди.

Якщо абстрагуватись від неминучої та майже стовідсоткової схожості «Сан-Фурсиско» із «Сан-Франциско» і просто вслухатись у етимологічну милозвучність слова, можна уявити, що сюжет книги розвиватиметься у якомусь іспанському чи португальському селі. Один з попередніх романів авторки «Рік розпусти Клауса Отто Баха» занурює нас у кумедні пригоди німця в Україні. «Вілла у Сан-Фурсиско» навпаки могла б оповідати про перипетії сучасних українців за кордоном.

Але «Сан-Фурсиско» – все-таки наше, рідне, українське. Перла, яка прийшла на думку шумній родині головної героїні Олі, коли вона всім оголосила, що самостійно

купує нерухомість у селі Фурси в Білоцерківському районі і планує зробити з неї неймовірної краси віллу.

Сестра Олі живе у Сан-Франциско, тож дівчину з її несподіваним життєвим поворотом і з її омріяною віллою, «оселили» у «Сан-Фурсиско».

Впевнена, що пригод у Олі було би багато і в реальному Сан-Франциско, але в локальному Сан-Фурсиско вони не менш екстремальні, а українським серцям та розумам, ймовірно, видадуться ближчими по духу.

З самих початків знайомства з Олею Синичкою бачимо, що вона натура непосидюча, творча, але про таких інші часто говорять «сама не знає, що хоче» і «не може знайти себе в житті». Оля шукала, вчилася на різних спеціальностях, мала цікаві захоплення та стосунки, навіть могла би вже й заміж не раз вийти, але якось всі ці історії були не про неї. Мабуть, кожному з нас знайоме відчуття, коли хочеться щось дуже різко змінити, спалити всі мости до минулого і розпочати все з чистого аркуша.

Ось у свої 35 роки Синичка наважилась розпочати усе із майже чистої ділянки землі із майже чистою хатою на березі річки. Перед нами постає справжня, жива героїня, як і її задум, дуже далека від ідеалу, а тим, відповідно, і цікава. Оля по 10 разів на день підважує свої рішення, критикує себе і почувається маленькою мурашкою, що відбилася від своєї групки. Але й так само часто Оля себе підбадьорює, заспокоює, вселяє сама собі оптимізм і віру в правильність своїх планів. А головне: вона потрошки діє. Спотикається, але іде вперед.

Її близьке оточення доволі колоритне. Родина спочатку начебто і не дуже вірила у «віллу» Синички, але якось так потрошки-потрошки, як і сама Оля, почала підтримувати її ідею. Власне, одним з позитивних моментів книги є відносини поміж близькими Синички. Попри безкінечні підколювання одне одного, усі любляться, готові одне одного захищати і допомагати. Від цих родинних посиденьок віє теплом та затишком.

Неординарних персонажів у книзі так багато, що кожен читач може скласти свій улюблений список на власний лад. На наш погляд, варто виділити хоча би бабуню Олі, її тітку Юлю, що в основному фігурує в тексті як тьоть Юль, подругу Синички теж Олю, але Добреньку-Бобро, та сусідку тьоть Машу.

Від бабуні віє непохитністю та незворушністю поглядів та переконань, притаманних старшому поколінню. Бабуня завжди знає все на світі: чим саме Оля має засяяти город, як правильно приготувати будь-яку страву і що загалом для кожного буде найкраще. Бабуня – стильна, трошки буркотлива, але дуже добра та душевна.

ТЬоть Юль, сестра Катерини (мами Олі) насправді не надто старша за Олю, але любителька пригод, здебільшого трохи іншого характеру, ніж Оля. Тьоть Юлі притаманна неймовірна легкість буття, сповнена бурхливих романів та таких самих їхніх закінчень, оптимізму, що завжди приводить її до нових цікавих захоплень. Тьоть Юль пурхає по житті з келихом просекко або чогось міцнішого в руках, за її здобутим досвідом та подекуди цинічністю прихована романтична душа, що вірить у справжнє кохання.

Оля Добренька-Бобро – найкраща подруга Олі Синички. Добренька-Бобро вселяє оптимізм усім, хто хоче велику, щасливу родину. Добренька сама з себе жартує, що як щось цікаве відбувається довкола, то вона вічно вагітна. Вона – якийсь стовп стабільності і спокою у хаотичному вирі інших персонажів. Добренька любить пожартувати, але загалом вона – це ота доросла, в якій все стабільно, а отже вона в певному сенсі є повним антиподом нашій головній героїні Олі. Як таке собі альтер-его Синички.

Тьоть Маш – це та сусідка, яка, мабуть, була чи є в кожного у селі. Її панамка завжди видніється на горизонті, щоб, бува, не пропустити ніяких важливих новин. Вона вигулькує зі своїми влучними, а іноді не дуже, репліками у найбільш несподівані моменти. В принципі тьоть Маш завжди готова допомогти, а ще частіше дати, на її погляд, слушну пораду, просять її про це чи ні.

Протягом приведення вілли до порядку крізь подвір'я вже не такої полохливої, як на початку цієї пригоди, Синички повернеться дуже багато інших соковитих екземплярів. Тож нудно ні Олі з її новою нерухомістю, ні читачам не буде.

Персонажі книги зазвичай спілкуються про буденні речі та справи. Та подекуди в їхніх начебто звичних діалогах проскакує якась вселенська глибина. «Хто знає, можливо, наші мрії – насправді не тільки наші? Можливо, вони – лише ностальгія за щастям, яке пережив хтось інший? Можливо, ми всі черпаємо воду з тої самої криниченьки?»

«Вілла у Сан-Фурсиско» насамперед нам видається романом про те, як смілива та енергійна молода дівчина вирішила відшукати своє місце в цьому нехитрому світі і попри сумніви та труднощі втілити свою непросту та нестандартну мрію. І так, мабуть, і є. Проте книга написана про теперішнє українців. І кожен з нас відчуває, що Олю штовхало до її мети також ось це розуміння, яке маємо тепер вглибині усі: зараз або ніколи. Завтра може просто не прийти, то для чого відкладати свої мрії, плани на таке непевне майбутнє. Треба жити, насолоджуватись спілкуванням з близькими, чарівною природою, робити щось цікаве, корисне вже сьогодні. Саме це і робить Оля, пробує збудувати у своїй віллі і довкола неї маленький мікросвіт, де можна бути щасливим, як кажуть поляки, «ту і teraz». Не чекаючи, що хтось прийде і ошчасливить тебе, не відкладаючи життя на потім.

«Ти ж знаєш, що ми теж будемо ними. – Ким ними? – Повоєнними бабцями. Отими, що „не викидай, може, ще пригодиться“, „ти чо хліб не доїла?! Доїж, бо буде за тобою бігати“. Або оце „от в наше время, як ми в подвалах холоднющих сиділи ховалися, а над нами ракети літали, то ми оце такими безответственными, як ви, не були...“ А внуки наші будуть такі: „Баба Оля, баба Оля, пішли подивимся на салют“. А ми їм такі: „Та щоб ви собі в сраку ті салюти позасовували, піротехніки довбані. Не-не, внуки, це я не до вас“. У нас будуть гроші в непромокаемому пакетіку в банці від чаю, мішок солі, ящик свічок, запасний генератор в гаражі, устарівший старлінк, тривожна сумка, просрочений йод і банки маринованих огірочків на случай ядерного взрива».

Наші героїні не знають, що чекає їх потім, тож, поговоривши хвилину про далекі дні, поринають у теперішнє, де кумкають жабки, пахне травою (в певні моменти оповіді буде пахнути не тільки нею, але не будемо спойлерити), і насолоджуються хвилинами цього відносного спокою.

Окремо хочеться виділити мову, якою розмовляють персонажі книги. Адже саме цей аспект роману викликав чи не найбільше суперечливих думок. Герої розмовляють суржилом. Розумію, що такий стиль мови є органічним для регіону, у якому розгортаються події. Авторка книги походить з Білої Церкви, отже, без сумніву, орієнтується, як саме звучить «жива» мова людей на щодень.

Помітним стало, що дуже багатьом читачам сподобалось те, що письменниця відтворила саме такий стиль мови. Мовляв, це дає персонажам справжності, автентичності, адже саме так люди і розмовляють у білоцерківському районі, а не літературною, вишуканою мовою.

Читачі з «іншого мовного табору» навпаки критикують авторку за таку позицію, пишучи про те, що потрібно дбати зараз про чистоту української мови і не пропагувати суржик. З ким погоджуватись, кожен обере сам.

Хочеться ж зазначити, що сама в собі ця дискусія вже є корисною, адже, по-перше, у будь-якому випадку вона крутиться довкола різноманітності української мови. По-друге, привертає увагу до нової української книги. По-третє: особисто мені, корінній львів'янці, було дуже незвично читати книгу, де герої розмовляють у такий спосіб. Я звикла до зовсім іншої української, більшість слів чи висловлювань для мене звучали досить чужорідно і навіть дивно. Але що в цьому поганого і неправильного?

Я відкрила для себе щось нове, збагнула, що велика частина українців розмовляють у буденному житті саме так. А ще я, мабуть, вперше задумалась, що українцям не з Західної України може бути вкрай дивною мова, якою говорять часто, наприклад, персонажі творів Винничука, Андруховича чи Прохаська. Чесно признаюсь, раніше я про це не надто замислювалась. І завжди щиро дивувалась, коли хтось не знав, що таке штрудель, пляцок чи кльозет. Але треба пам'ятати, що всі ми українці таки трохи різні, і мова наша українська теж часто неоднорідна. Проте основне, що вона для усіх рідна. З цього різноманіття гарно було би творити нашу суперсилу, а не суперсварки.

Наприкінці хочеться окремо позахоплюватись оформленням видання. Якщо ви глянете на зріз книги, вам запахне весною, літом, сонечком, річечкою. Пригадається дитинство десь у бабусі та дідуся в селі. Захочеться забути всі негоди сучасного світу і мирно задрімати десь під розлогою яблункою.

«А що найважливіше – Оля вже мала власну землю. Найголовнішу цінність кожного українця. Бо з землі завжди можна прогодуватися. Так робили її пра-пра. І так зробить вона, якщо буде необхідно». Ось ці слова Олі Синички є для мене справжньою сутністю «Вілли у Сан-Фурсиско». Це щось більше, ніж про бажання мати свою красиву віллу. Це ось та прадавня шана і любов до рідної землі. Бажання зберегти її будь-якою ціною і будувати своє щастя на власному клаптику цієї землі. Ці думки особливо відгукуватимуться кожному, хто зараз далеко від дому і сумує за усім українським. ●

З прикрістю прийняли ми вістку,
що 15 серпня в Любліні
відійшла до Бога на вічний спочинок

бл. п. ЛЮДМИЛА КУПРІЯНОВИЧ

Мама нашого Друга
д-ра Григорія Купріяновича

співголови Спільної комісії уряду та національних
і етнічних меншин у Польщі,
а також директора Підляського наукового інституту
і автора багатьох аналітичних матеріалів
у нашому тижневику.

У цей траурний час єднаємося з Вами
і усіма близькими по втраті берегині роду.

Редакція «Нашого слова»

Висловлюємо глибоке співчуття
Ксені Довгань-Доманській
з приводу смерті Діда
бл.п. Фльоріана Сніжко

У ці важкі хвилини єднаємось з Вами
в невістному болі та смутку.

Головна управа ОЛ і редакція «Ватри»

Висловлюємо щирі співчуття
заступнику голови ОЛ **Стефану Клапику**
з приводу смерті Мами

бл.п. Єлисавети Клапик

Щиро поділяємо Ваше горе і передаємо слова
співчуття та підтримки Вам і Вашим рідним.

Головна управа ОЛ і редакція «Ватри»

Українське історичне товариство у Польщі

висловлює щирі співчуття
нашому Другу
д-р Григорію Купріяновичу
з приводу смерті Мами

† Людмили Купріянович

(27.09.1941-15.08.2024)

Друзі з Українського історичного товариства у Польщі

- Колишні мешканці села Тростянець і Грозьова та їхні нащадки запрошують усіх охочих взяти участь у зустрічі у рідних селах. Заходи відбудуться 14-15.09.2024 року. Детальна інформація за номером: +48 609 271 201 – Богдан Патра (Тшеб'ятів). Запрошуємо!
- Продам квартиру 38 кв.м (вода, газ) та ділянку під забудову 1300 кв.м в Мокрому (Підкарпатське воєводство). Тел: 790 430 714

● Пам'ятаймо про Явожно!

Управа гуртка ОУП та Парафіяльна душпастирська рада УГКЦ у Катовицях повідомляють, що в суботу, 21 вересня 2024 року, о 10:00 в Явожні, в лісі біля пам'ятника відбудеться Божественна Літургія та Панахида в наміренні жертв Центрального табору праці в Явожні. Сердечно запрошуємо всіх небайдужих до участі у спільній молитві.

Організатори

Наше Слово

Adres: Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10, +48 510-162-854, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny:** pełniący obowiązki redaktora naczelnego – Paweł Łoza, sekretarz – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów). **Wydawca:** Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: <http://ukraincy.org.pl> **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Słowo” **Druk:** Drukarnia „Efekt”. Nakład 2000 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związku Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.

Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Statki wyrażają точку zору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

ЗАПРОШЕННЯ

120-ЛІТТЯ
УКРАЇНСЬКОГО
НАРОДНОГО ДОМУ
У ПЕРЕМИШЛІ
27-29 Вересня 2024 р.

1904

DOM DLA
WSZYSTKICH

ДІМ ДЛЯ ВСІХ

HOME
FOR ALL

2024

Фонд Український Народний дім у Перемишлі і Об'єднання українців у Польщі, відгiл у Перемишлі має честь запросити Вас на заходи до 120-річчя Народного дому у Перемишлі.

До зустрічі в колі Друзів
і Добровинців у нашому
спільному Домі!

*Команда Українського
Народного дому в Перемишлі
та Об'єднання українців у Польщі –
Відгiл у Перемишлі*

П'ЯТНИЦЯ | 27 ВЕРЕСНЯ 2024 Р.

Міська гра для молоді
Концерт енто-електро гурту
"GG Гуляйгород" з Києва

СУБОТА | 28 ВЕРЕСНЯ 2024 Р.

Презентація і екскурсії по Народному дому
Офіційна частина з концертом гурту
автентичного співу "Країнка" і концертом
оперної співачки Юстини Блюї
Бенкет з живою музикою і аукціоном

НЕДІЛЯ | 29 ВЕРЕСНЯ 2024 Р.

Дружній простір
Концерт Українського чоловічого
хору "Журавлі"

Просимо підтвердити присутність: тел. 888 126 922,
або е-мейл przemysl@ukraincy.org.pl